

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/13/2023
Identifikačné číslo spisu: 6118294623
Dátum vydania rozhodnutia: 14.12.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:6118294623.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu P. N. R., narodeného XX. B. XXXX, M. K., L. XX, zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Kubík, advokát, s.r.o., Dunajská Streda, Poľná cesta 966/9, IČO: 36 869 295, proti žalovaným 1/ Z. D., narodenému XX. Z. XXXX, C., S. X, 3/ O. D., narodenému XX. Z. XXXX, C., S. X, 4/ S.. O. D., narodenej XX. U. XXXX, C., S. X, 5/ C.. N. C., narodenej XX. Z. XXXX, C., K. XX, zastúpeným advokátkou JUDr. Michaelou Kajabovou, Bratislava, Budovateľská 2, o zaplatenie 55 728,80 eura s príslušenstvom, vedenom na bývalom Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 29C/49/2019, o dovolaní žalovaných 3/, 4/ a 5/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. mája 2021 sp. zn. 4Co/77/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 27. mája 2021 sp. zn. 4Co/77/2020 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bratislava II č. k. 29C/49/2019-192 zo dňa 26. februára 2020 v časti, ktorou žalovaným 3/, 4/, 5/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 18.045,80 Eur, všetko do troch dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku (III. výrok) a žalovaným 3/, 4/, 5/ priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 35,24 % (IV. výrok), zrušuje a vec v rozsahu zrušenia vracia Mestskému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 29C/49/2019-192 zo dňa 26. februára 2020 konanie voči žalovanému 1/ zastavil (I. výrok). Konanie v časti zaplatenia sumy 37.683 Eur spolu s príslušenstvom zastavil (II. výrok). Žalovaným 3/, 4/, 5/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 18.045,80 Eur, všetko do troch dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku (III. výrok) a žalovaným 3/, 4/, 5/ priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 35,24 % (IV. výrok).

1.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobca sa žalobou doručenou Okresnému súdu Banská Bystrica dňa 19. júna 2018 domáhal proti žalovaným zaplatenia 55 728,80 eura s príslušenstvom a náhrady trov konania. Žalobu odôvodnil tým, že zmluvou o pôžičke zo dňa 28. januára 2013 poskytol žalovaným 1/ a 2/ pôžičku vo výške istiny 90 000 eur s úrokom 16 % ročne. Žalovaní 1/ a 2/ mu pôžičku do doby dohodnutej v zmluve, t. j. do 28. januára 2014 nevrátili. Dňa 13. novembra 2015 žalovaní 1/ a 2/ uhradili časť 100 000 eur z celkovej dlžnej sumy vo výške 162 028,80 eura (ku dňu 13.

novembra 2015), vzhľadom na čo ich dlh naďalej predstavoval sumu 62 028,80 eura. Dňa 13. novembra 2015 došlo medzi žalobcom a žalovanými k podpisu dokumentu označeného ako „Uznanie dlhu, pristúpenie k dlhu a dohoda o splnení dlhu“, na základe ktorého žalovaní 3/ až 5/ pristúpili k záväzku žalovaných 1/ a 2/ zo zmluvy o pôžičke zo dňa 28. januára 2013. Tento záväzok žalovaní uznali a zaviazali sa, že spoločne a nerozdielne ho uhradia žalobcovi v 42 mesačných splátkach pod hrozbou straty výhody splátok. Žalovaní uhradili v období od 29. decembra 2015 do 01. decembra 2017 spolu 19 splátok v celkovej sume 6 300 eur, neuhradili riadne a včas splátku splatnú dňa 25. decembra 2017, a preto s poukazom na čl. II bod 4 dokumentu zo dňa 13. novembra 2015 sa ich dlh stal splatným v celom rozsahu. Nakoľko od tej doby nedošlo k úhrade žiadnej splátky, žalovaní sú v omeškani s platením aspoň piatich splátok za sebou, žalobca má právo požadovať plnenie celého dlhu aj v zmysle § 565 Občianskeho zákonníka. Žalobca podaním doručeným súdu dňa 25. júla 2018 vzal žalobu voči žalovanej 2/ späť a súd prvej inštancie v súlade s ust. § 145 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) nerozhodoval o zastavení konania voči žalovanej 2/ a dňa 09. augusta 2018 vydal platobný rozkaz sp. zn. 6Up/404/2018 len voči zvyšným žalovaným. Z dôvodu, že žalovaní 1/, 3/, 4/ a 5/ proti platobnému rozkazu podali odpor. Okresný súd Banská Bystrica postupoval v zmysle ustanovení § 14 ods. 1 a 3 zákona o upomínacom konaní a spis postúpil Okresnému súdu Bratislava II. Žalovaní v odpore potvrdili, že dňa 28. januára 2013 uzavrel žalobca so žalovanými 1/ a 2/ zmluvu o pôžičke, na základe ktorej im poskytol pôžičku vo výške 90 000 eur, ktorú sa zaviazali vrátiť do 28. januára 2014. Odmena za pôžičku bola dojednaná vo výške 16 % ročne. Uviedli však, že v čase, kedy bola uzavretá zmluva o pôžičke, boli žalovaní v obrovskej finančnej tiesni, hrozilo, že prídu o bývanie, byt v Bratislave, kde bývali s maloletými deťmi. Uviedli tiež, že pri vybavovaní pôžičky im pomáhal pán T. U., ktorý žalovanému 1/ oznámil, že žalobca mnohým ľuďom požičiava peniaze za úroky a mohol by požičať aj jemu. Pán U. zastupoval žalobcu a žalovaný 1/ spočiatku komunikoval len s ním. Žalovaní potvrdili aj to, že dňa 13. novembra 2015 zaplatili žalobcovi sumu 100 000 eur, a to 90 000 eur titulom istiny a 10 000 eur titulom úroku. Keďže žalovaní 1/ a 2/ boli v omeškani s vrátením pôžičky a žalobca im hrozil predajom nehnuteľnosti, ktorá bola založená v jeho prospech na zabezpečenie pohľadávky a žalovaný 1/ nevedel získať finančné prostriedky inak, ako cez predaj založenej nehnuteľnosti, ktorá bola vo vlastníctve žalovaného 3/ až 5/, žalobca súhlasil s predajom tejto nehnuteľnosti žalovanej 5/ len za podmienky, že žalovaní 1/, 3/, 4/ a 5/ podpíšu Uznanie dlhu, pristúpenie k dlhu a dohodu o splnení dlhu. Žalovaní 3/ až 5/ pristúpili k dlhu a dlh uznali vo výške 162 028,80 eura, a to z titulu dlžnej istiny vo výške 90 000 eur a dlžných úrokov vo výške 72 028,80 eura. Takýto dlh však v skutočnosti neexistoval. Dňa 13. novembra 2015 mal žalobca zo strany žalovaného 1/ zaplatený dojednaný úrok vo výške 14 000 eur, zaplatenú istinu vo výške 90 000 eur a 10 000 eur. Žiadne dlžné úroky vo výške 72 028,80 eura ku dňu podpisu uznania dlhu v skutočnosti neexistovali. Žalovaní túto listinu podpísali zo zúfalstva, nie je im však vôbec zrejmé ako žalobca dospel k takémuto výpočtu dlžných úrokov. Napriek tomu žalovaní žalobcovi zaplatili sumu 6 300 eur, spolu teda zaplatili 120 700 eur. Podľa žalovaných sporná zostáva výška uplatneného „dlžného úroku“, na ktorý odkazuje Uznanie dlhu. Dlžný úrok má vychádzať zo zmluvy o pôžičke. Zmluva o pôžičke však obsahuje len jediný odkaz na úrok vo výške 16 % ročne za požičanie peňažnej sumy (čl. I bod 3 zmluvy). Navyše žalovaný 1/ dojednaný úrok vo výške 14 400 eur, čo je 16 % z požičanej sumy 90 000 eur uhradil. Je potom nulitný akt uznania dlhu „dlžného úroku“ v sume 72 028,80 eura, keď takýto zo zmluvy o pôžičke nevyplyval a neexistoval.

1.2. Žalobca vo vyjadrení k odporu uviedol, že ku dňu splatnosti pôžičky - 28. januára 2014, bola výška dohodnutých úrokov (16 % ročne) z dlžnej istiny v sume 14 478,80 eura. V dňoch 04. februára 2014 a 07. februára 2014 žalovaní 1/ a 2/ uhradili spolu 14 400 eur na dlžné úroky. Nezaplatili však ani časť istiny a dokonca uhradená suma 14 400 eur nepokryla celkom ani úroky k 28. januáru 2014, zostávalo ešte uhradiť 78,80 eura. Dlžnú istinu vrátili až dňa 13. novembra 2015. K tomuto dňu sa dlžná istina ďalej úročila (16 % ročne) a úroky z dlžnej istiny za obdobie od 29. januára 2014 do 13. novembra 2015 predstavovali sumu 25 801 eur. Dlžné úroky tak ku dňu úhrady istiny predstavovali sumu 25 879,80 eura (25 801 + 78,80). Z tejto sumy treba odrátať sumu 10 000 eur uhradenú dňa 13. októbra 2015 spolu s istinou. To znamená, že k 13. novembru 2015 žalovaní z titulu úrokov stále dlhovali sumu 15 879,80 eura. Okrem toho žalobca uviedol, že mal nárok aj na úroky z omeškania, a to 5,25 % ročne zo sumy 90 000 eur od 29. januára 2014 do 13. novembra 2015, čo predstavuje ďalších 8 466 eur. Celkom teda na úrokoch a úrokoch z omeškania žalovaní dlhovali sumu 34 345,80 eura. Z tejto sumy uhradili 10 000 eur dňa 13. novembra 2015 a potom v splátkach ďalších 6 300 eur. Dlh žalovaných z titulu úrokov

a úrokov z omeškania predstavuje stále sumu 18 045,80 eura. Do sumy 162 028,80 eura, uvedenej v uznaní dlhu, bola okrem dlžných úrokov a úrokov z omeškania v sume 34 345,80 eura zahrnutá aj časť zmluvnej pokuty dojednanej v čl. II bod 5 zmluvy o pôžičke. Hoci žalovaní uznali aj tento záväzok, na vymožení tejto sumy žalobca netrval. Trval však na zaplatení sumy 18 045,80 eura, ktorú žalovaní uznali, v ostatnom rozsahu žalobu vzal späť.

1.3. Po právnej stránke súd prvej inštancie vec posúdil podľa ustanovení § 533, § 558, § 658 ods. 1, § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), § 11 ods. 1 zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZoUK“), § 145 ods. 2 CSP.

1.4. Konštatoval, že ešte pred vydaním platobného rozkazu žalobca vzal žalobu voči pôvodnej žalovanej 2/ späť, a preto Okresný súd Banská Bystrica v súlade s ustanovením § 145 ods. 3 CSP v konaní s pôvodnou žalovanou 2/ nepokračoval, platobný rozkaz vydal len vo vzťahu k žalovaným 1/, 3/, 4/ a 5/. Na pojednávaní dňa 26. februára 2020 žalobca vzal žalobu späť aj voči žalovanému 1/, na základe čoho konanie voči nemu zastavil. Vo vyjadrení k odporu žalobca trval na zaplatení sumy 18 045,80 eura, vo zvyšnej časti vzal žalobu späť, preto konanie v časti zaplatenia sumy 37 683 eur spolu s príslušenstvom zastavil. Predmetom konania tak zostala len suma 18 045,80 eura. V konaní nebolo podľa súdu prvej inštancie sporným uzatvorenie zmluvy o pôžičke, poskytnutie samotnej pôžičky, uznanie dlhu, pristúpenie k dlhu žalovanými 3/ - 5/, ani vykonanie jednotlivých úhrad dlžnej sumy. Sporným zostala len výška uplatneného dlžného úroku, na ktorý odkazuje sporovými stranami podpísaná listina Uznanie dlhu, pristúpenie k dlhu a dohoda o splnení dlhu a tiež otázka súbehu dohodnutých úrokov a úrokov z omeškania po splatnosti dlhu. Z Uznania dlhu, pristúpenia k dlhu a dohody o splnení dlhu mal za zrejmé, že žalovaní 3/ - 5/ pristúpili k záväzku žalovaného 1/ a pôvodnej žalovanej 2/ voči žalobcovi a stali sa tak dlžníkmi popri pôvodných dlžníkoch. V rovnakej listine dlžníci, pôvodní aj noví, uznali svoj dlh voči žalobcovi vo výške 162 028,80 eura (90 000 eur istina, 72 028,80 eura dlžné úroky) čo do výšky a čo do právneho dôvodu. Z citovaného ustanovenia § 558 OZ vyplýva vyvrátiteľná domnienka, že tento dlh v čase uznania trval. Žalovaní v konaní namietali, že dlh v čase uznania neexistoval vôbec, resp. že neexistoval v takej výške. Súd prvej inštancie mal za to, že tvrdenie žalovaných v odpore, že listinu Uznanie dlhu, pristúpenie k dlhu a dohodu o splnení dlhu dňa 13. novembra 2015 podpísali vo finančnej tiesni zo zúfalstva, nakoľko žalobca im hrozil predajom založenej nehnuteľnosti, nebolo ničím preukázané. Uznanie dlhu, pristúpenie k dlhu a dohoda o splnení dlhu obsahuje všetky náležitosti právneho úkonu podľa § 34 OZ, a preto skonštatoval, že žalovaní v tomto smere neunesli dôkazné bremeno a považoval uznanie dlhu za platné. Uvedol, že v čl. I uznania dlhu je dlžná suma 162 028,80 eura špecifikovaná a je uvedený právny dôvod vzniku záväzku pôvodných dlžníkov (Zmluva o pôžičke zo dňa 28. januára 2013) ako aj skutočnosť, že pôvodní dlžníci svoj dlh voči veriteľovi nesplnili riadne a včas. Noví dlžníci pristúpili k dlhu pôvodných dlžníkov a tento uznali, čo do výšky a čo do právneho dôvodu. Listina bola dňa 13. novembra 2015 podpísaná žalobcom (veriteľom) a žalovanými 1/, 3/, 4/ a 5/. Vychádzal z toho, že medzi sporovými stranami nebola sporným výška už splneného dlhu zo strany žalovaných, čo vyplýva z odporu ako aj vyjadrenia žalobcu k odporu, kde žalobca potvrdil prijatie všetkých platieb od žalovaných. Z podrobného rozpisu jednotlivých položiek mal za zrejmé aj to, ako boli jednotlivé platby prijaté od žalovaných započítané, že z vyjadrenia k odporu vyplýva, že časť žalobou uplatnenej sumy predstavuje zmluvnú pokutu vypočítanú podľa ustanovenia čl. II bod 5 zmluvy o pôžičke. Z uznania dlhu však takáto položka nevyplýva, v čl. I ods. 3 je suma 72 028,80 eura špecifikovaná (len) ako dlžné úroky (nie zmluvná pokuta). Z vyjadrenia k žalobe je zrejmé, že dlžné úroky a úroky z omeškania boli ku dňu podania žaloby vo výške 18 045,80 eura, vo zvyšnej časti žalobca vzal žalobu späť, a preto sa nárokom zo zmluvnej pokuty nezaoberal. Poukázal však na to, že žalobca si podanou žalobou uplatnil nárok v menšom rozsahu ako bol žalovanými uznaný, a zároveň v časti 18 045,80 eura ide o dlžné úroky.

1.5. K námietke žalovaných ohľadom neexistencie dlhu, resp. nie v uplatnenej výške, v čase jeho uznania, súd prvej inštancie poukázal na skutočnosť, že aj z ust. § 121 ods. 3 OZ vyplýva, že príslušenstvom pohľadávky sú aj úroky a úroky z omeškania a z ust. § 658 ods. 1 OZ vyplýva možnosť zmluvných strán pri peňažnej pôžičke dohodnúť úroky. Uvedol, že zo žiadneho zákonného ustanovenia nevyplýva nemožnosť súbežného uplatnenia oboch inštitútov, oba druhy úrokov preto môžu existovať popri sebe. Medzi stranami sporu nebolo sporným, že pôvodní dlžníci nesplnili svoj dlh voči veriteľovi včas. Podľa zmluvy o pôžičke dlh bol splatný dňa 28. januára 2014. Z uznania dlhu, ako aj z vyjadrení sporových strán mal za zrejmé, že istina vo výške bola uhradená až dňa 13. novembra 2015, a preto až

do tohto dátumu mal žalobca ako veriteľ nárok aj na dohodnutý úrok vo výške 16 % ročne.

1.6. Nevykonanie žalovanými navrhovaných dôkazov, a to dopyt na ČSOB a výsluch svedka T. U. odôvodnil súd prvej inštancie tým, že skutočnosti, pre ktoré ich žalovaní navrhli, v konaní neboli spornými, preto ich vykonanie by bolo nehospodárne, nadbytočné.

1.7. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd prvej inštancie v zmysle § 255 ods. 2 a § 256 ods. 1 CSP s odôvodnením, že predmetom konania bola suma 55 728,80 eura, pričom konanie bolo zastavené v časti o zaplatenie 37 683 eur (67,62 %). Zastavenie konania procesne zaviniť žalobca, keď vzal žalobu v tejto časti späť bez uvedenia dôvodu, čo možno pričítať k úspechu žalovaných, v časti o zaplatenie 18 045,80 eura (32,38 %) bol úspešný žalobca. Celkovo teda boli úspešnejší žalovaní 3/, 4/ a 5/, preto im priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 35,24 % (67,62 - 32,38) s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd v súlade s § 262 ods. 2 CSP po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 27. mája 2021 sp. zn. 4Co/77/2020, na odvolanie žalovaných 3/, 4/ a 5/ rozsudok okresného súdu v napadnutej vyhovujúcej časti (výrok III.), ako aj v napadnutej časti trov konania (výrok IV.) potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, výsledky ktorého aj náležite vyhodnotil, na ich základe dospel k správne právnemu záveru a svoje rozhodnutie aj náležite po právnej i skutkovej stránke odôvodnil a s odôvodnením jeho rozhodnutia sa i odvolací súd v celom rozsahu stotožnil.

2.2. K odvolacím dôvodom uviedol, že v konaní nebolo podľa súdu prvej inštancie sporným uzatvorenie zmluvy o pôžičke, poskytnutie samotnej pôžičky, uznanie dlhu, pristúpenie k dlhu žalovanými 3/ - 5/, ani vykonanie jednotlivých úhrad dlžnej sumy. Sporným zostala len výška uplatneného dlžného úroku, na ktorý odkazuje sporovými stranami podpísaná listina Uznanie dlhu, pristúpenie k dlhu a dohoda o splnení dlhu a tiež otázka súbehu dohodnutých úrokov a úrokov z omeškania po splatnosti dlhu. V prejednávanej veci bolo nepochybné, že žalobca so žalovaným 1/ a pôvodnou žalovanou 2/ uzatvoril dňa 28. januára 2013 Zmluvu o pôžičke, na základe ktorej sa zaviazal poskytnúť žalovaným 1/ a 2/ pôžičku vo výške 90 000 eur. Zmluvné strany sa dohodli na vrátení pôžičky dňa 28. januára 2014. Za požičanie peňažnej sumy si strany dohodli úrok vo výške 16 % ročne. Pre prípad omeškania dlžníka bola dohodnutá zmluvná pokuta vo výške 0,2 % z dlžnej sumy za každý aj začatý deň omeškania. Z listiny označenej ako „Uznanie dlhu, pristúpenie k dlhu a dohoda o splnení dlhu“ vyplýva, že pôvodní dlžníci (žalovaní 1/ a 2/) svoj dlh zo zmluvy o pôžičke nespĺnili riadne a včas, dlh pôvodných dlžníkov voči veriteľovi tak z titulu zmluvy o pôžičke ku dňu 13. novembra 2015 predstavoval sumu celkom 162 028,80 eura, ktorá pozostávala z dlžnej istiny vo výške 90 000 eur a z dlžných úrokov vo výške 72 028,80 eura. Z čl. II uznania dlhu je zrejmé, že veriteľ a noví dlžníci (žalovaní 3/ - 5/) sa dohodli, že noví dlžníci pristupujú k dlhu pôvodných dlžníkov zo zmluvy o pôžičke, splnia za pôvodných dlžníkov dlh zo zmluvy o pôžičke, čím sa stávajú dlžníkmi veriteľa popri pôvodných dlžníkoch. Z čl. II ods. 2 uznania dlhu vyplýva, že dlžníci podpisom tejto dohody uznávajú svoj dlh voči veriteľovi vymedzený v čl. I uznania dlhu čo do výšky a čo do právneho dôvodu. Predmetná listina ďalej obsahuje dohodu o splácaní dlhu v splátkach vo výške 300 eur mesačne v počte 42 splátok, pričom splátky musia byť uhradené veriteľovi do 25. dňa v mesiaci. Ešte pred uznaním dlhu, avšak už po splatnosti pôžičky, došlo k úhrade sumy 14 400 eur, ktorá suma bola zohľadnená pri uznaní dlhu, avšak nepostačovala ani na úhradu celého, v tom čase existujúceho dohodnutého úroku z pôžičky. Dlžná suma pôžičky nebola vrátená žalovanými včas, teda naďalej sa úročila. Žalovaní v konaní nepreukázali, že by v čase uznania dlhu pohľadávka žalobcu neexistovala. Naopak z listiny uznania dlhu zo dňa 13. novembra 2015 jednoznačne vyplýva, že žalovanými uznaná suma je z akého právneho dôvodu (zmluva o pôžičke s príslušenstvom) a v akej výške (v čase uznania 162 028,80 eura).

2.3. K námietke súbehu uplatňovania úrokov a úrokov z omeškania, odvolací súd uviedol, že zákon ho nevylučuje. V prípade peňažných pôžičiek možno v zmysle ust. § 657 ods. 1 Občianskeho zákonníka dohodnúť úroky. Úroky dohodnuté pri peňažnej pôžičke treba zásadne odlišovať od úrokov z omeškania. Uvedené úroky sú odplatom za užívanie predmetu zmluvy (peňazí), pri úrokoch z omeškania sa jedná o sankciu za omeškание. Preto aj spôsob výpočtu výšky uvedených typov úrokov sa odlišuje. Kým pri úroku z omeškania je ich výška upravená zákonom č. 87/1995 Z. z., pri úroku z predmetu

peňažnej pôžičky je jeho výška závislá od dohody strán a určená percentom z predmetu pôžičky dohodnutým na určitý čas. Výšku úrokov z omeškania a poplatkov z omeškania upravuje zákon č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka. Odvolací súd sa stotožňuje s názorom súdu prvej inštancie, že súbeh v zmluve dohodnutého úroku a úroku z omeškania zákon nevyklučuje.

2.4. K námietke zo strany žalovaných, že zmluva o pôžičke zo dňa 28. januára 2013 bola spotrebiteľskou zmluvou vzhľadom na jej štruktúru, uviedol, že o takýto prípad v prejednávanej veci nejde.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 3/, 4/ a 5/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie argumentujúc tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP]. Dovolatelia namietali nesprávne právne posúdenie veci v otázke, či veriteľovi patria dojednané úroky od poskytnutia pôžičky do doby jej skutočného vrátenia bez ohľadu na dĺžku trvania zmluvy o pôžičke, čiže bez ohľadu na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba trvania pôžičky. Mali za to že odvolací súd sa pri svojom rozhodovaní odklonil od rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 5Cdo/42/2020, podľa ktorého dojednané úroky patria veriteľovi len za obdobie, na ktoré bola zmluva dojednaná. Vyslovili názor, že uvedený záver možno prijať k akejkoľvek zmluve o pôžičke, úvere, bez ohľadu na subjekty. Namietali, že súd uznal dôvodnosť žaloby, hoci zo zmluvy o pôžičke bolo zrejmé, že úverové obdobie bolo v súlade s článkom I. bodom 2 zmluvy o pôžičke od 28. januára 2013 do 28. januára 2014. Z článku I. bod 3 zmluvy o pôžičke bolo zrejmé, že zmluvný úrok bol dojednaný vo výške 16 % p.a.. V nadväznosti na článok I bod 2 a 3 sa teda zmluvný úrok týkal len obdobia od 28. januára 2013 do 28. januára 2014, čo bola suma 14 478 eur. Ak doba dojednaná na riadne splácanie pôžičky bola doba od 28. januára 2013 až 28. januára 2014, potom po uplynutí tejto doby si už žalobca nemohol uplatňovať svoj nárok na zaplatenie dojednaného úroku, keďže toto by nemalo oporu v uzavretej zmluve o pôžičke. Navrhli napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobca navrhol dovolanie odmietnuť s poukazom na § 447 CSP a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 2 písm. b) CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovaných 3/, 4/ a 5/ je dôvodné.

6. V zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

7. Z obsahu dovolania je zrejmé, že dovoľatelia považujú za nesprávne právne posúdenú otázku, či má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov od poskytnutia pôžičky do doby jej skutočného vrátenia bez ohľadu na dĺžku trvania zmluvy o pôžičke, čiže bez ohľadu na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba trvania pôžičky.

8. V prejednávanej veci dovoľatelia odôvodnili dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom vymedzili nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladajú za nesprávne (označením právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu i jemu predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie), ale aj to, v čom nimi namietaná nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav). Dovolací súd je viazaný rozsahom dovolania (§ 439 CSP) a dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Nie je viazaný dovoľateľovým podradením dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP pod konkrétne písmeno.

9. Dovolatelia pokladajú za správny názor, podľa ktorého má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov od poskytnutia pôžičky do doby, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba trvania pôžičky a odkazujú na rozhodnutie najvyššieho súdu zo 16. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/42/2020, ktoré občianskoprávne kolégium na zasadnutí konanom 30. marca 2021 prijalo ako rozhodnutie zásadného významu určené na zverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (je uverejnené pod č. 5 v zbierke č. 1 ročník 2021). Jeho právna veta znie: „Po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“

9.1. Uvedený judikát rieši otázku nároku veriteľa na dohodnuté úroky zo spotrebiteľského úveru po vyhlásení predčasnej splatnosti, týka sa teda iného právneho inštitútu, a to úverovej zmluvy upravenej v ustanoveniach §§ 497 až 507 Obchodného zákonníka. Predmetom konania je nárok na dohodnutý úrok z pôžičky, ktorý je upravený v § 658 ods. 1 OZ. Dovolateľmi citované rozhodnutie dovolacieho súdu preto nastolenú právnu otázku nerieši.

9.2. V danej veci sa právna otázka týka inštitútu pôžičky upravenej v §§ 657, 658 OZ, pričom doba úrokov v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu doposiaľ riešená nebola [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP]. Najvyšší súd SR sa v uznesení sp. zn. 4Obo/143/98 zo dňa 01. júla 2000 vyjadroval k zmluve o úvere podľa ustanovenia § 497 ObZ v obchodnoprávnom spore a uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 476/2012 sa týkalo spotrebiteľského sporu.

10.1. Ustanovenia Občianskeho zákonníka sú podľa úpravy § 2 ods. 3 OZ normami dispozitívneho charakteru, ktorých aplikáciu môžu účastníci občianskoprávných vzťahov na svoj právny vzťah vylúčiť či obmedziť. Vyplyva to zo zásady autonómie vôle. Občiansky zákonník obsahuje aj celý rad ustanovení kogentnej povahy, ktoré odchýlnu úpravu účastníkov buď výslovne zakazujú alebo z ich povahy vyplýva, že sa od nej odchýliť nemožno.

10.2. V posudzovanom prípade právnou skutočnosťou, ktorá bola dôvodom vzniku záväzkového právneho vzťahu medzi účastníkmi, bol dvojstranný právny úkon žalovaných 1/ a 2/ a žalobcu, a to zmluva o pôžičke uzatvorená podľa § 657 OZ, z ktorej veriteľovi vzniklo právo na vrátenie poskytnutej čiastky dlžníkom a dlžníkom tomu zodpovedajúca povinnosť požičaná čiastku v dohodnutej dobe veriteľovi vrátiť. Súčasťou zmluvného dojednania sa v zmysle § 658 ods. 1 OZ stala aj dohoda o úrokoch. Úroky dohodnuté pri poskytnutí peňažnej pôžičky predstavujú odplatu (odmenu) za užívanie požičanej istiny. Ustanovenie § 658 ods. 1 ani iné ustanovenia Občianskeho zákonníka či iného právneho predpisu neustanovuje, na akú dobu možno pri peňažnej pôžičke dohodnúť úroky. Uvedené ustanovenie je strohé, zakotvuje len možnosť si pri peňažnej pôžičke tieto úroky dohodnúť; o dobe, na ktorú tak možno uskutočniť, mlčí. Vzhľadom k jeho dikcii, ktorá neobsahuje jednoznačný príkaz či zákaz vo vzťahu k vymedzeniu predmetnej doby ako i k jej povahe, z ktorej nevyplyva, že sa od nej nemožno odchýliť, je možné odôvodniť, že ide o ustanovenie dispozitívnej povahy, ktoré zmluvné strany nijako neobmedzuje v možnosti upraviť si obsah ich úrokového záväzkového právneho vzťahu v rámci zmluvnej autonómie. Pokiaľ ide o dobu, na ktorú sa úroky dohadujú, nemožno teda vylúčiť, aby si zmluvné strany pri peňažnej pôžičke dohodli úroky aj po dobu, po ktorú bude istina dlžníkom skutočne užívaná, teda do jej faktického vrátenia veriteľovi. Inak povedané obsahom dohody môže byť aj taká doba úročenia, ktorá sa bude zhodovať s omeškaním dlžníka so splnením jeho záväzku, teda do úplného vrátenia predmetu pôžičky. Inštitúty zmluvných úrokov a úrokov z omeškania sú síce obidva príslušenstvom pohľadávky, avšak majú odlišne funkcie (§ 121 ods. 3 OZ). Zatiaľ čo dohodnuté úroky sú odmenou za užívanie istiny, úroky z omeškania predstavujú zákonnú sankciu za omeškanie s platením istiny a na rozdiel od zmluvného úroku ich môže veriteľ požadovať, aj keď neboli dohodnuté (§ 517 ods. 2 OZ). Úroky za poskytnutie peňažnej pôžičky a úroky z omeškania môžu teda existovať vedľa seba.

11. Veriteľovi vzniká nárok na odplatu za užívanie požičanej istiny dlžníkom len v prípade, ak si to účastníci zmluvného vzťahu dohodli; súčasťou dohody musí byť nielen výška úrokov, ale aj doba úročenia. Z hľadiska posúdenia doby, za ktorú boli pri peňažnej pôžičke dohodnuté úroky, je preto vždy rozhodujúci obsah zmluvy.

12. Súd v základnom konaní právnu otázku neriešili správne. Ich záver, že súbeh v zmluve dohodnutého úroku a úroku z omeškania zákon nevylučuje je síce správny, ale obsahom zmluvy o

pôžičke sa z hľadiska dohody o dobe úročenia už nezaoberali. Vychádzali iba z uznania dlhu, z ktorého mali za zrejmé, že veriteľ a noví dlžníci (žalovaní 3/ - 5/) sa dohodli, že noví dlžníci pristupujú k dlhu pôvodných dlžníkov zo zmluvy o pôžičke, splnia za pôvodných dlžníkov dlh zo zmluvy o pôžičke, čím sa stávajú dlžníkmi veriteľa popri pôvodných dlžníkoch. Z čl. II ods. 2 uznania dlhu im vyplynulo, že dlžníci podpisom tejto dohody uznávajú svoj dlh voči veriteľovi vymedzený v čl. I uznania dlhu čo do výšky (162 028,80 eura) a čo do právneho dôvodu (zmluva o pôžičke s príslušenstvom). Žalovaní v konaní namietali, že dlh v čase uznania neexistoval vôbec, resp. že neexistoval v takej výške. Súd prvej inštancie mal za to, že tvrdenie žalovaných v odpore, že listinu Uznanie dlhu, pristúpenie k dlhu a dohodu o splnení dlhu dňa 13. novembra 2015 podpísali vo finančnej tiesni zo zúfalstva, nakoľko žalobca im hrozil predajom založenej nehnuteľnosti, nebolo ničím preukázané. Na základe uvedeného považoval uznanie dlhu za platné a žalobu za dôvodnú. Dovolací súd pripomína, že uznaním dlhu sa nenahrádza pôvodný záväzok, posilňuje sa len postavenie veriteľa posilnením jeho pozície týkajúcej sa dokazovania. Uznanie dlhu však nekonvaliduje primárny záväzok, ani ho nenahrádza. Inak povedané, ak primárny záväzok obsahuje dohodu o úročení, uznaním dlhu ju nemožno modifikovať ani dopĺňať.

13. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP), pričom zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP), nakoľko nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

14. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

15. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.